

kring knöttin

Elton John illur

Kendi sangarin Elton John hefur nógvar trupulleikar at dragast víður orsaka av illsinni sínum. Stutt herfyri bleiv hann frá sær sjálvum í London Airport, tí hann ikki fekk atgongumerki til fyrsta klassa við fløgfarinum til New York.

Nú henda dagin bleiv hann eisini »særa óður«, tí atgongumerki hansara til ein sjónleik óvart var blivið slet tvær ferðir. Ikki nokk við at hann bleiv illur; hann oyðilegð eisini atgongumerkja-búðina og noktaði at gjalda fyrri skaðarnar, hann hevði volt.

Minnist ikki

»dagen derpá«

Amerikanski kongresslimurin Wilbur Mills, sum fyrri trimum árum síðani koyrdi út í eina á Washington hevur útalað seg til avisina Washington Post.

— Eg var oftani so fullur, at eg kundi vera við á fundum í Hvítu Húsum og aftaná ikki minnst, hvat tingast varð um. Eg kundi lesa í avisunum, at eg hevði verið og vitjað forsetan og lagt tey og tey uppskotini fram. Sjálvur minnst eg einki, sigur Wilbur Mills við avisina Washington Post.

Fólkatalið á Jørðini vaksandi

Í miðuni av 1975 var fólkatalið á Jørðini 3967 milliónir. Tey seinastu fimm árinu hevur vøksturin verið 357 milliónir, og hetta svarar til ein vøkstur uppá 1,9%.

Tað er fólkatalið í Latin-Amerika, sum økst skjótast, 2,7%, meðan tað í Afrika eru 2,6%. Í Asíu, har 57% av fólkinum á Jørðini búgva, er vøksturin 2,1%. Europa liggur á síðsta-plássinum við 0,6%. Í 1975 høvdu 7 lond á Jørðini meira enn 100 milliónir í-búgvar. Kina liggur ovast við 839 milliónum. Síðani kemur India við 598 mill., Sovjet við 255 mill. og USA við 214 mill. Atta lond á Jørðini hava eitt íbúgvartal millum 50 og 100 milliónir.

12 ára gomul og burturflytari

Politíði í New York hevur tikið eina 12 ára gamla gentu, sum hevði burturflutt ein 5 ára gamlan drong. Sum loysigjald fyrri dreingin hevði hon kravt at fáa ein nýggjan kjóla og 5 dollarar til einar nýggjar skógvar. Gentan varð handtikin við ein av undurgrundsbrættunum í New York.

Spara streym

Myndugleikarnir í Japan hava sett sær fyrri at fara at spara streym. Sparingin verður gjord á henda hátt: Teir enda sjónvarpssendingarnar á midnatt! Ein líknandi roynd varð gjord í 1973-74, og tá var streymnýtslan sett niður við 0,27%. Hetta svarar til uml. 175.000 kWh um dagin.

Seldi konuna og keypti ein bil

Ein maður í Iran hevur nýliga selt konu sína til eitt púthús (bordel) fyrri at fáa pengar til ein nýggjan bil, sigur ein avis í tí sunnara partinum av landinum. Hjúnini høvdu bert verið gift eina stutta tíð, og kostnaðurin fyrri konuna var góðar 14.000 krónur. Maðurin bjóðaði sær at gifta seg aftur við konuni, eftir at hann var handtikin av politinum.

Fakfeløgini tróta ikki í Bretlandi

Nærum 12 miljónir arbeiðstakarar ella burtur imóti helvtini av tí arbeiðandi fólkinum í Bretlandi eru limir í tilsamans 488 fakfeløgum! Beint nú er ill-semja millum flestu arbeiðarafeløg og Labour-stjórnina, ið sigur at mark má setast fyrri lonarabótum, um ikki landið skal fara á húsa-gang, og í fakrøsluni stríðast teir eisini. Um dagarnar var ein av fremstu monnum í sjálvum landsfelagsskapinum nærum lynchaður av arbeiðsfeløgum sínum á opnari gotu, tí hann segði seg vilja styðja stjórnina.

Konstantin Gutsenko dr. jur.

Hvør brýtur mannarættindini?

Orsakað av skrivningini í bløðum vestanfyri um, at Sovjetsamveldið skal bróta mannarættindini, hevur APN biðið lögfrøðingin Konstantin Gutsenko greiða frá hesum spurningi. Hetta er sostatt tann almenna sovjetiska meiningin um spurningin.

Tá annar heimsbardagi endaði, og menn sótu og skrivaðu uppskot til ST-sáttmála, samtyktu teir eitt sovjetiskt uppskot um, at hetta týðningarmikla skjalið skuldi innihalda grundsetningarnar um mannarættindi og mannafrælsi. Nú — gott og væl 30 ár seinni — eru fólk vestanfyri, sum gera svart til hvitt og brúka hesar mannavinarligu reglur til uppleggning í innanhýsis víðurskifti hjá øðrum londum.

Í teirri antisovjetisku propaganduni er manna-rættindajótrarin rættiliga nýggj. Tað byrjaði við, at sagt varð, at Sovjetsamveldið ikki vildi geva jødum útferðarloysi. Men tá tað brátt ikki var gangandi í fleiri vestureuropeiskum høvuðsstøðum fyrri útfluttum sovjetiskum jødum, sum vóru vónbrotnir av vestanfrælsinum og vildu heimafur, tagnaði hesin parturin av propaganduni. Men propagandistarnir eru ikki ráðaleysir. Teir funnu straks eina nýggja óhugasøgu: At fólk, sum hava »eina aðra meining«, verða lögð inn á sinnissjúkrahús og har víðgjord við »ótrúligum víðgerðarhættum«. Men hendan bløðran brast eisini, tá hesi somu fólk komu vestrurum — og straks blivu innlögð á sinnissjúkrahús. Og nú í hesum døgum ganga søgur um eina »andstöðu«, sum sovjetiskir myndugleikar kúga

við hættum og amboðum, sum eru ósameinilig við niðurløguskjalið, sum varð undirskrivað í Helsinki, og við millumtjóðasáttmálar um mannarættindi. Við øðrum orðum verður sagt, at fólk í Sovjetsamveldinum verða forfylgd vegna sannføring teirra.

Hvar er ðavmarkað frælsi?

Í millumtjóðasáttmálanum um borgaralig og politisk rættindi verður í grein 19 talað um, at eitt og hvørt menniskja hevur rætt til fritt at siga sína hugsan. Men øll lond, sum hava undirskrivað sáttmálan, hava gjørt tað út frá tí sjónarmiði, at tað ikki er og ikki kann vera nakað absolutt og ðavmarkað frælsi.

Tað stendur eisini beinleiðis í somu grein 19, stk. 3, at brúkið av einum ávisum frælsi kann undirkastast avmarkingar, sum tó mugu vera lógasettar, og sum eru neyðugar a) til at verja rættindi og umdømi hjá øðrum og b) til at verja statsins trygd, alment gott skil, fólksins heilsu ella siðmenning. Ella lat okkum taka eitt annað skjal, sum er samtykt av limunum í Europaráðnum. Í grein 10 í samtyktini um vernd av mannarættindum og mannafrælsi verður aftur talað um rættin til fritt at frambersa sína hugsan.

Men í hesari grein verður eisini sagt, at »tá verulig-geringin av hesum frælsi áleggur skyldur og ábyrgd, kann hon vera samanbundin við ávisar formalitetir, treytir, avmarkingar ella sanktiónir, sum verða ásettar í lógini, og sum eru neyðugar í einum demokratiskum samfelag til at verja landsins trygd, tann territoriala integritetin ella almannatryggin, til at uppihalda almennum góðum skili og forðing av brotsgerðum, til vernd av heilsu og siðmenning og vernd av umdømi og rættindum hjá øðrum, til orðing av almannakunnger-ing av ikki almennum upplýsingum ella trygging av dómstólanna autoriteti og sjálvstöðu.«

Og rætt er tað: í vestanlondum eru avmarkingar í stórum tali. Verða hesar avmarkingar brotnar, víðforir tað revsivættarlaga ábyrgd. Til dømis eru avmarkingar í rættinum til at útbreidda skrivlig verk, ljóðupptøkur, myndir, sum verða vanda sær móti grundlógarsettum stovnum, hermegini osfr. Í grein 2384 og 2385 stk. 18 í lógarkodeksi USA verður ásett, hvussu fram skal farast móti persónum, sum samansverja seg um at undirgrava ta verandi skipanina, ella slíkum, sum »prenta, almannakunnger, ritstjórna, útgeva, býta út ella alment útbreidda« tilfar av hesum slag. Grein 953 ásetir, at ein og hvør borgari í USA, sum hevur samband við stjórn í øðrum landi í teirri ætlan at ávrika atburð hennara í sambandi við stríð ella ósemju við USA, eigur at verja revsaður við bót upp til 5000 dollarar, trý ára fongsli ella báðum tveimum.

Dupultmoralur

Okkara vestanligu mótsøðumenn halda slíkar avmarkingar í frælsinum vera rimilgar, tá tær snúgvá seg um teirra egnu lond, men í Sovjetsamveldinum ella øðrum socialistiskum londum eru tær »ómenniskjansligar«. Hetta er dupultmoralur.

Tann, sum kannar rættarmálini móti teimum, sum teir vestanligu »verjarnir av rættindum og frælsi í Sovjetsamveldinum« eru so harmir um, sær straks, at eingin er drigin fyrri rættin vegna sína sannføring, men orsakað av greitt og klárt dokumenteraðum lógarbrotum: uppfinning av útspilling, sum skaðar statsins autoritet, útbreiðsla av hesari útspilling í skrivligum formi, valuta-svindil osfr. Sovjetisk lóg-gáva gevur ikki heimild til at ákæra nakran fyrri sjón-armið. Í grein 3 í rammulóg Sovjetsamveldisins fyrri revsivætt verður klárt og týðiliga sagt: »Bert persónar, sum eru sekið í brotsgerð, t.e. sum við vilja ella av óansni hava framt eina gerð, sum eftir revsilógini er samfelags-skaðilig, kunnu koma undir rættarábyrgd og revsast.«

Tað, sum liggur aftanfyri

Orsøkin til ta fariseisku ósingina um »mannarættindini« er sera einföld: propagandistarnir vita, at í Sovjetsamveldinum eru mannarættindini tryggjað, ikki bara á pappirinum, men í veruleikanum. Við teimum undantøkum, sum nevnd eru, hevur sovjetborgarin øll rættindi, og hesi rættindi eru grundlógarfest: sovjetborgarin kann tala og skriva, hann hevur lógarfestan rætt til arbeiði og bústað og útbúgving. Hann er sosialt tryggjaður móti vanlukku og sjúku. Hann kann liva sitt liv í friði og trivnaði. Í USA hava menn rættindi til at doyggja í hungri. Henda møguleika hava sovjetbúgar ikki.

»Hin svarti fiskiskapurin« undir eftirliti

Í øllum trimum norðurlondum, Danmark, Svøríki og Noreg, hevur stór misnøgd seinna árinu verið við, hvat teir nevna »hin svarti fiskiskapurin«: tað er, tá ið menn hava fiskiskap bert sum ítriv, móteigis teimum, ið hava fiskiskap sum livibreyð.

Teir, ið hava fiskiskap bert sum ítriv, eru teir so-nænda sportsfiskarar, ið mest sum einans stutt-leika sær við at fiska, men eisini er eitt annað slag av fiskimonnum, teir sonev-

du fritíðar-fiskimennir, ið aftaná arbeiðstíð royna at fáa sær eitt kók, men sum annars slettis ikki hava fiskiskap sum yrki.

Nú tykist semja vera í øllum trimum londum um, at fritíðarfiskiskapur einans eigur at vera loyvdur við snøri og snellu, men ikki við gornum og linu.

Aftaná, at fólk flest hava fingið longri fritíð er eisini talið av fritíðarfiskimonnum vaksið, og mangur fiskimaður, ið hevur fiskiskap sum ein-

astu innu, sær ein vanda í hesum slag av fiskiskapi. Fleiri fiskahandlar í Norð-urjútlandi hava verið noyðdir at stingja, av tí at teir ikki sleppa av við fiskin, ið vanligir fiskimenn avreidda — orsakað av, at so mangir fritíðar-fiskimenn bjarga sær eitt kók, tá ið teir hava tað fyrri neyðini og so stendur fiskahandlarin við sviðið soð.

Ein fiskihandlari í Strandby, John T. Larsen, sigur við bløðini: Í

fleiri stórrí býum í Vendsyssel t.d. eru mong dømi um, at privatbilar við stappaðum fullum bagasjúrúmi av fiski steðga á gotunum og við dynnar hjá fólk og bjóða fisk til sølu til undirpris. Hetta óskil eigur ikki at sleppa at halda fram, tí vinnandi fiskimanni og fiskihandlaranum, ið keypur fisk hansara, til óbótligan skaða.

